

Der skal være en Afslutning med den lille Præliminæreksamen ved Mellemskolens tredie Aar, og saa faa de, inden de slutte Skolen, endnu et Aar, som de dog ikke maa afslutte med nogen Eksamen, men hvor de skulle staa saaledes, at de hverken vide ud eller ind. Det kan maaske siges, at man ikke paa denne Maade hugger Hovedet af dem, men saa gør man dem i hvert Fald ganske forstyrrede i Hovedet. Det undrer mig derfor ikke, at man fra Realskolens Side er meget betænkelig ved dette Forslag. Denne Enhedsskole skal ikke bygges op paa den Maade, at man siger: Vi have en Folkeskole. Naar den er færdig, bygge vi Klasser oven paa den for dem, der ville gaa videre i forskellige Retninger. Det var der Mening i. Nej, man bygger saaledes, at man snarere siger: Vi have en lærd Skole, som det først og fremmest gælder at faa Plads til. Den sænke vi ned i vort Skolevæsen, saa faar det gaa med de andre Skoler, som det kan. Den skærer først en Klasse ud af Realskolen og sænker sig saa gennem Mellemskolen ned i Folkeskolen og forstyrrer denne fra 11 Aarsalderen af. Fra den Tid bliver Folkeskolen egentlig kun for de ubegavede. Maalet er, at de gode Hoveder skulle hjælpes frem til Studentereksamen. Men mig forekommer det, at denne Tankegang er saa gammel, at jeg ikke havde troet, den kunde komme frem imellem os. Vi ere vel dog nu bleven saa klage, at vi forstaa, at de gode Hoveder have vi Brug for mange andre Steder end ved vort Universitet og i vor Embedsstand. Der var en Gang, da man bildte sig ind, at alle gode Hoveder skulde gaa den Vej, men nu til Dags vide dog vel de allerfleste af os, at til at gaa den almindelige Embedsvej behøves ikke ganske særligt gode Hoveder. Ganske jævne Hoveder kunne paa den Vej klare sig udmærket godt. Men hvor der særlig er Brug for gode Hoveder, er omkring i det praktiske Liv. Det er i alle de Virksomheder, som bære vort Samfund og ikke specielt i vor Embedsstand. Selvfølgelig har man i Videnskaben altid Brug for de særligt gode Hoveder, og ogsaa i vor Embedsstand ønsker jeg saa mange gode Hoveder som muligt. Men at ville indrette Skolen med det Formaal, at alle de gode Hoveder saa vidt muligt skulle føres frem til Studentereksamen og faa Adgang til Universitetet, er at vende op og ned paa hele den Udvikling, vi hidtil have været inde paa. Jeg er meget forbavset over, at et saadant Forslag er kommet frem, og jeg vil ønske,

der maa blive Tid til en Drøftelse deraf i den offentlige Mening, inden det jages igennem. Jeg har godt set, hvorledes der fra mange Sider og i alle Partiers Blade skrives til Fordel for dette Forslag, og det undrer mig ikke, thi Højreadjunkerne ere lige saa ivrige som Venstreadjunkerne, de kristelige Adjunker ere lige saa ivrige som de ukristelige for at saa Latinskolen udvidet til at indtage en saa fremragende Plads i vort Samfund som den, der her er Tale om. Maalet for Forslaget er jo det at skaffe forøget Tilgang til de lærde Skoler. Naturligvis ikke, fordi de staa tomme, og heller ikke, fordi der er adskillige *candidati magisterii*, der have ondt ved at faa Ansættelse. Det er ikke af den Grund, men fordi man tror, at det er den Vej, vi alle helst skulde gaa, hvis vi havde Hoved til det, for at naa til en højere Almendannelse. Men hvis det lykkes, vil det selvfølgelig føre til en Overproduktion af Studenter i en ganske anden Maalestok, end vi hidtil have set. Der staar meget rigtigt i Betænkningens Motiver, at Forslaget bl. a. er fremkommet for, at Folket kan komme til at elske den lærde Skole, for at den kan komme til at ligge Folkets Hjerte nær. Jo flere Børn der bliver sat ind i denne Skole fra forskellige Samfundsklasser, des mere kommer Folket til at holde af den. Det er rigtigt. Men hvis man vil tænke sig denne Slutning vendt om over for Folkeskolen, fører det til, hvad jeg ogsaa mener vil blive Tilfælde, at hvis man tager de bedste Børn ud af Folkeskolen — systematisk, som det her foreslaas — for at føre dem over i andre, højere Skoler, saa mister en stor Del af Folket efterhaanden Interessen for og Kærligheden til den Folkeskole, der lidt efter lidt kun bliver en Skole for de daarligst begavede.

Men dertil kommer — og det antager jeg vil have stor Betydning, naar vi skulle til at gennemføre denne Sag — at den hele Historie vil blive saare *dyr*. Der opstilles ganske vist i Motiverne et Regnestykke, som gaar ud paa at berolige Folk med, at det vil blive billigere end nu, at der vil spares derved, og Besparelsen udregnes til 37,300 Kr. Det foreslaas, at dette sparede Beløb passende kan anvendes til en Forøgelse af Fripladserne ved de lærde Skoler. Der er allerede nu ikke saa faa Fripladser og mange Stipendier for dem, der ville frem til Universitetet og blive Embedsmænd. Der er saare mange saadanne Stipendier i vort Land, men vi skulle have mange, mange flere,